

УДК 821.161.2-311.6 МУШКЕТИК
DOI: 10.31891/2415-7929-2021-21-9

ІЛЬІНА О. В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. Ф. Квіткі-Осн'яненка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ УКРАЇНА В ПОЕЗІЇ Ю. М. МУШКЕТИКА

Статтю присвячено дослідженню мовного вираження концепту УКРАЇНА в поетичній збірці «Чорний вершник» видатного українського письменника другої половини ХХ століття Ю. М. Мушкетика. Метою дослідження постає визначити основні художньо-семантичні наповнення концепту УКРАЇНА, а також установити лінгвальні засоби, якими послуговується майстер слова при моделюванні кожного з художньо-семантичних наповнень. Задля досягнення поставленої мети було використано як загальнонаукові, так і власне лінгвістичні методи, серед яких метод семантико-стилістичного аналізу, метод компонентного аналізу, метод контекстуального аналізу, описовий метод, метод аналізу та синтезу тощо.

У роботі визначено, що концепт УКРАЇНА належить до базових концептів збірки «Чорний вершник». З'ясовано, що цей концепт становлять смисли Україна – рідна країна, Україна – мати, Україна – національна ідентичність, Україна – історичне минуле. При цьому кожне із зазначених художньо-семантичних наповнень має низки специфічних засобів художньої виразності, серед яких домінують єпітети, метафори, алюзії.

Ключові слова: концепт Україна, художньо-семантичне наповнення, метафора, єпітет, алюзія, поетичне мовлення, Юрій Мушкетик.

ILINA O. V.

Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda

LINGUAL REPRESENTATION OF THE CONCEPT UKRAINE IN THE POETRY BY YU. M. MUSHKETYK

Undoubtedly, the spiritual values of any person include the native country, the native land – the place where he or she was born, took the first steps, where his or her parents lived. The article is devoted to the study of the linguistic expression of the concept of UKRAINE in the poetry "The Black Horse rider" by the outstanding Ukrainian writer of the second half of the XX century Yu. M. Mushketyk. The aim of the study is to determine the main artistic and semantic content of the concept of UKRAINE, as well as to establish the linguistic means used by the master of the word in modeling each of the artistic and semantic content. In order to achieve this goal, both general scientific and linguistic methods were used, including the method of semantic and stylistic analysis, the method of component analysis, the method of contextual analysis, the descriptive method, the method of analysis and synthesis etc.

The paper determines that the concept of UKRAINE belongs to the basic concepts of the collection "The Black Horse rider". In the article we consider the concept as a lingual and mental formation, which has a spherical structure and consists of a nucleus, which includes usual meanings; nuclear zone, which contains cultural meanings; as well as the periphery – author's individual markers of the semantic component of the concept. The writer uses ornithonyms, phytonyms not only to show the beautiful nature of the Ukrainian landscapes but the purpose of such sketches is to awaken national identity.

It was found that this concept consists of the meanings Ukraine – native country, Ukraine – mother, Ukraine – national identity, Ukraine – historical past. In this case, each of this artistic and semantic content has a number of specific means of artistic expression, among which the dominant are epithets, metaphors, allusions. These means help the author to express his feelings to the motherland.

Keywords: concept Ukraine, artistic and semantic content, metaphor, epithet, allusion, poetic speech, Yuriy Mushketyk.

Постановка проблеми. В українській літературі другої половини ХХ століття одне з чільних місць посідає Ю. М. Мушкетик. Він є автором численних романів, повістей, новел та оповідань. Письменник тяжіє до великих форм і першим кроком до його блискучого успіху стала повість «Семен Палій» (1954 р.). Подальші спроби на ниві художньої творчості були позначені ще більшою популярністю. Це цікаві, небуденні тексти, які приховують великі таємниці як історичного минулого, так і сучасності, для них існує стільки інтерпретацій, скільки читачів торкаються них.

Проте Ю. М. Мушкетик є не тільки прозаїком – у його творчому доробку наявна збірка поезій під назвою «Чорний вершник», яка побачила світ 1992 р. В одному з інтерв'ю автор сказав, що писати вірші почав ще зі шкільної лави: «У школі писав вірші й думав, що я майже як Шевченко. Вступивши до університету, пішов у літстудію, а там ще сто таких шевченків і пушкінів. Побачив, що в хлопців є вірші кращі» [4]. Далі митець зазначає, що віршування – не його жанр «хоча вірші часом приходили, найчастіше – із якогось важливого приводу» [4]. Насправді поетичні твори Ю. М. Мушкетика глибоко філософські, сповнені життєвої мудрості й елегантних мотивів. Вони засвідчують значну ерудицію майстра слова та силу його духу. Автор пише як про проблеми світового масштабу, так і власне українські, а також проблеми кожної окремої особистості.

Формулювання мети. Образ України є наскрізним для збірки. Про це йдеться навіть у передмові до неї: «Бути чи не бути українському народові – так можна висловити основний мотив збірки. Українське небо, українська мова, українська мати, українські калини і соняшники – майже в кожному вірші Україна, якщо в ньому й немає самого цього слова. Значну частину поетичної збірки Юрія Мушкетика складають роздуми над минулим України» [6, с. 6]. Відповідно, **метою статті** постає дослідження вербалізації концепту **УКРАЇНА** в

поетичному доробку майстра слова з виокремлення ядра, приядерної зони та периферії, а також окресленні семантичних наповнень, які вербалізують концепт.

Аналіз останніх досліджень. Концепт **УКРАЇНА** в українському лінгвістичному просторі досліджений доволі широко. Серед науковців, чий праці присвячені дослідженню особливостей вербалізації цієї реалії, слід назвати роботи О. А. Мороз, де визначено концепт **УКРАЇНА** компонентом лінгвальної картини світу, який функціонує в синхронічному та діяхронічному аспектах; Т. Б. Мудраченко, яка здійснила аналіз функціонування концепту в англомовному дискурсі; О. А. Павлушенко, яка охарактеризувала особливості експлікації концепту на матеріалі творчості Т. Г. Шевченка та В. С. Стуса, а також дисертацію І. В. Хоменської, у межах якої розглянуто концепт **УКРАЇНА** в художньому дискурсі.

В українській лінгвістиці наявна чимала кількість робіт, присвячених дослідженню концептів із позицій різних підходів. Запропоновано різні визначення, класифікації, методики аналізу тощо. У статті концепт розглядаємо як лінгвоментальне утворення, яке має сферичну будову й складається з ядра, куди входять узуальні смисли; приядерної зони, яка містить культурно зумовлені смисли; а також периферії – індивідуально-авторських переосмислень семантичного складника концепту. Формують ці зони художньо-семантичних наповнень, які в мові представлені різними засобами художньої виразності.

Виклад основного матеріалу. Рідна країна належить до базових духовних цінностей будь-якої людини, адже саме на цій землі були зроблені перші кроки, тут побудована батьківська хата, тут людина спізнала перші радості та печалі.

Енциклопедична інформація про Україну зводиться до її розуміння як держави, що розташована в Східній та Центральній Європі, яка є правонаступницею УРСР та УНР, Гетьманщини, Київської Русі. Площа України становить 603 458 км², а чисельність населення становить близько 41 мільйону (відомості на 01.10.2020). Цілком очевидно, що концептуальний простір не вичерпується енциклопедичним трактуванням. У спільній статті О. П. Прищепи, А. А. Плечко та О. В. Свисюк указано, що концепт **УКРАЇНА** є етнокультурною константою, у якій «поєднано індивідуальне й колективне підсвідоме, а в сукупності вони формують національне самовизначення й мотивацію патріотичних почувань людини» [8, с. 110].

Концепт **УКРАЇНА** репрезентовано в збірці за допомогою низки лексем: ключового слова-імені, слів та словосполучень *батьківщина, вітчизна, рідний край, рідна країна*, а також опосередковано – за допомогою топонімів, гідронімів та антропонімів. До ядра концепту належить енциклопедичне розуміння України як рідної держави.

Україна – рідна країна. Художньо-семантичне наповнення *Україна – рідна країна* вербалізоване в поетичних рядках Ю. М. Мушкетика за допомогою сполучуваності ключових слів із лексемами *любити, рідний, мій*, які покликані показати значущість України для майстра слова: «*Палко любив друзів і вітчизну*» [6, с. 67], «*Козаки комонні, піші, серденьята, / Йдемо Україну рідну визволяти. / Боже, сповни наше щирес бажання – / Щоб була ця битва вже навек остання*» [6, с. 66], «*Вільхи по коліна в воді – / Моя батьківщина*» [6, с. 101], «*У лютий злові диявол крутив вихри по всій Україні, / Й брат ставав на брата, / Й падали в поросле бур'янами поле козаць голови*» [6, с. 67].

У межах художньо-семантичного наповнення *Україна – рідна країна* привертає увагу метафора, у якій Україну порівняно із журавлиною: «*Так цвіла колись моя Вкраїна, / Сплакалась, неначе журавлина / В сивім лузі пізно восени... / Журавлина плаче на морозі... / Світе, журавлину пригорни*» [6, с. 119]. Журавлина тут виростає до символу українськості, по суті, вона є аналогом калини, адже обидві ягоди червоного кольору, мають схожий смак, дозрівають восени. Автор використовує метафору, щоб указати на минулу велич України – вона цвіла, була пишною, наче квіти журавлини, а тепер ліричний герой закликає всю світову спільноту захистити Україну, допомогти пережити різного роду негаразди, які зіставні з настанням пізньої осені, холодів.

Ідею рідної країни закладено й у використанні гідронімів, зокрема, доволі часто майстер слова використовує назву головної артерії України. Дніпро здавна вважали символом України та її незламного духу: «*Пролітають по Дніпру "ракети", / Протягли через Дніпро мости*» [6, с. 15], «*Лісня про гору і гай – / Рай на сумній оболоні, / Хвилю високу Дніпра / Й маки гарячі, червоні*» [6, с. 48], «*він залишив на віки вічні незламний дух, який не / здолати нікому й ніколи, та високу могилу на березі / Дніпра*» [6, с. 112], «*Вірю я: Дніпро розправить груди, / Твань у море хвилю змете – / І тоді усі побачать люди / Під водою сяйво золоте*» [6, с. 15]. В останньому мікроконтексті використано алюзію на прапор України: синя дніпровська вода та відображення сонця в ній. Подекуди автор згадує інші водні об'єкти: «*Ріка дніпровська Почайна*» [6, с. 122].

Рідше можна натрапити на ойконіми, які теж слугують своєрідними маркерами України, указуючи на локалізацію подій: «*Стоїть старе гетьманське місто Глухів, / Позбавлене і слави, і краси*» [6, с. 70], «*Лиш чорного вершника усмішка-кпин... / Вже гетьман в сідлі і летить в Чигирин*» [6, с. 68], «*На задимлений Хрещатик / Вийшов ночі темний мавр, / А на площу на Жовтневу / Вибрів... дикий динозавр*» [6, с. 55].

Ю. М. Мушкетик послуговується як денотативними властивостями онімів задля надання місцевості одиничності, так і конотативними особливостями, що покликані зробити онім більш емоційно забарвленим і поглибити вплив на свідомість реципієнта.

Про глибoku повагу та захопленість досягненнями українських діячів свідчить використання

антропонімів. Переважно, майстер слова апелює до імен видатних літераторів, музикантів, науковців: «Що це про неї? **Франко, і Довженко, / І Корольов** на цій бульбі зростали» [6, с. 72], «Півчий дім. Тут скрипки ніжні струни / Ридали під смичком **Сковороди, / І мрійник Березовський** ніжно-юний / Ходив учитися науки півчої сюди. / **Бортнянський** із віконечка малого / “Воскресне Бог” – прозвучив на весь світ...» [6, с. 70], «І все ж я вірю: вийдем на дорогу, / Яку проклав крізь тернії **Тарас**» [6, с. 62], «Пророк **Тарас** по цій землі проходив, / Звертався з віщим словом до народу» [6, с. 36]. Автор не використовує імені Тараса Шевченка в рядках: «Цей поет не залишив ні орденів, ні кожухів, / щоб нащадки могли виставити їх як музейні експонати, / він залишив на віки вічні незламний дух» [6, с. 112], проте загалом із контексту поезії можна здогадатися, що йдеться саме про Кобзаря.

У мові поетичних творів концепт **УКРАЇНА** може здобувати вербальне втілення за допомогою використання назв традиційних для української природи представників флори та фауни. На цьому, зокрема, наголошує С. Я. Єрмоленко, зазначаючи, що в поетичних творах про Україну доволі активною є лексика з різних лексико-семантичних груп, які «в поетичних текстах репрезентують типовий український простір із характерними номінаціями живої природи – рослин, птахів, комах, наприклад: *садок, діброва, волошки, маки, калина, барвінок, явір, яворина, смерека, верби, вишня, жасмин, тополя, тернина, береза, сосни, полин, чорнобривці, лобода, рута-м'ята, кукіль, плакун, любисток, конвалії; лебеді, дельфи, журавлі, солов'ї, сова, чайка, птиця-чайка, чаєчка-небога, жайвір, сокіл, круки, гуси, ластівка, бджілка*» [1, с. 22]. Такі слова дають змогу концептуалізувати місцевість саме як Україну, а також слугують символами, підносячи національний дух, оскільки в їхній смисловій структурі наявна етнологічна інформація.

До традиційних рослинних символів України, якими послуговується Ю. М. Мушкетик, належать *калина, дуб, верба, тополя, мак* тощо: «Ще цвітуть **калини** над Багачкою / І **дуби** про вічність шелестять» [6, с. 40], «Коло млина / **Червона калина**» [6, с. 66], «Соснові бори, / Дубові бори, / **Верби й калини**, крушини та ялини» [6, с. 101], «То наді мною хилиться **верба**» [6, с. 10], «І везить її в край, де **калини та верби**» [6, с. 12], «З червоним **маком** у пониззі городу» [6, с. 30], «Може, якби те колесо / Пращур з **верби** не скрутив» [6, с. 54], «Але як опинилася біля мого обличчя / Ця червона, розкішна **ружа**?» [6, с. 90].

Серед орнітонімів Ю. М. Мушкетик найчастіше апелює до образів гусей, жайворів, зозул та солов'їв як яскравих представників українського птаства: «Свійські **гуси** учаться літати...» [6, с. 31], «**Жайвір** мого дитинства» [6, с. 38] «Нащо ж тоді оце все: / Снів **солов'я** і **калина**» [6, с. 48], «**Зозуля** кує на **каліні** / І ягоди скльовує» [6, с. 106].

Символ птаха в письменника нерозривно пов'язаний із Батьківщиною, автор використовує метафору, у якій говорить, що образ рідної землі буквально закодований у серці птахів. Із докором звучить риторичне питання в кінці строфи: «А вони летять, а вони летять, / Поклавши крила на хмари, / Де їх не випусти, вони летять на **батьківщину**, / Либонь, вони закодовані в неї або вона в них. / Виходить, пташина зграя вище, ніж ми?» [6, с. 85].

Україна – національна ідентичність. Для кожного свідомого громадянина рідна країна є національною цінністю. У творах Ю. М. Мушкетика такі інтенції покладено в основу художньо-семантичного наповнення **Україна – національна ідентичність**. Тут здебільшого образ України зображено за допомогою алюзії на синьо-жовтий прапор: «Допоки будуть снитися ті сні / Мені і внукам – збите копитами / **Зведеться жити. Синьої весни / Злотаве сонце** попливе над нами» [6, с. 10]. Цей мотив неодноразово зринає в збірці: «Ми хочем вернути свої кольори: / **Пшениць золотих, / Щоб жати їх для себе; / (Ми завше жали їх для когось, / А стерні темніли, темніли до чорного); / Небес голубих – / Задимлених і закіптюжених, / Зацезійованих і застронцьованих, / Синіх рік, / Нині рудих; / Буришину, / Що закіпів у сльозу, / Золотих снів, / Золотих бджіл, / Голубих мрій, / Голубих коней; / Весни, / Яка фарбує жовтим квітом землю / І синім небо та очі закоханих**» [6, с. 244]. У вірші привертає увагу повтор колоративів – тут він покликаний увиразнити ідею України, підкреслити, що навіть природа має національне значення.

Україна – історичне минуле. В українську літературу Ю. М. Мушкетик увійшов передусім як автор історичних романів. Його перу належать такі твори, як «Семен Палій», «Гайдамаки», «Яса», «Гетьманський скарб» тощо. Усі вони присвячені болючим подіям минулого. Подекуди в тексті вміщено чітку вказівку на історичний час: «На моєму столі – надламана з несхочу **паланиця** / І книга “**Голод на Україні 1933 року**” – / Глусте видання. / Там сотні фотографій запалих могил на цвинтарях / І людей з запалими щокими та проваллями очей. Особливо тяжко дивитись на дітей / Рахітичних, з великими животами, / На тоненьких ніжках. / Я не був такою дитиною. / Я був опецькуватий і щокатий / <...> / І коли одного разу я заліз у бур'ян та заснув, / Мене довго не могли знайти, / Мати думала, що мене з'їли, / Й невітішно плакала. / Я нічого не пам'ятаю про тридцять третій. / Я не знаю, чи є в ньому моя вина?» [6, с. 39]. Для поглиблення емоційного впливу на читача Ю. М. Мушкетик використовує антитезу, протиставляючи себе й дітей, які постраждали від голоду 1933 року. У антонімічні відносини вступають і слова *надламана з несхочу паланиця* та книга «*Голод на Україні 1933*». Вони творять антитетичні образи. Розмовний епітет *глусте* також має посилити трагедію. З одного боку, він містить семантику розмаху подій, а з іншого боку, виступає ніби антонімом до імпліцитного прикметника *худий*, який зазвичай застосовують до людей, що постраждали від голоду. Риторичне питання, поставлене в останньому рядку, змушує кожного поставити себе на місце ліричного героя й замислитися над трагедією українського народу.

Проблему голодомору порушено в таких рядках: «Тобі було **тридцять три** / І нам усім **тридцять три** / Ти – на хресті / А на нашому ганку – хлопчик чужий **тринадцяти** літ – / Горілиць / По його губах / По очах – / Мухи зелені / І ще один хлопчик – / Йому зо **три** рочки / Просить так жалібно / Ваню встань / Ваню встань» [6, с. 17]. З одного боку, числівник **тридцять три** можна вважати алюзією на вік Ісуса Христа, з іншого боку, – це є безпосередня вказівка на рік голодомору – 1933. Таким чином, епіфора в перших двох рядках є своєрідним кодом смерті.

Порушує митець і проблему братовбивчої війни в поезії з красномовною назвою «Вибір»: «**Бо один мій дядько / В баранячій шапці з червоною зіркою / Ударив у скроню колодочкою нагана / Другого мого дядька / В баранячій шапці з стрічкою жовто-блакитною, / І того не стало. / А цього, що з червоною стрічкою, / Розстріляли в тридцять сьомому / <...> / Один ніс червоний прапор, / Другий – жовто-блакитний, / І той і той кликали мене до себе, – / Обоє казали: / Роби вибір**» [6, с. 19-20]. У творі контекстуальними антонімами виступають колоративи **червоний** та **жовто-блакитний**. Ліричний герой мусить зробити вибір, приставши до однієї з ідеологій. У поезії Ю. М. Мушкетик виявляється апологетом космополітизму, він говорить, що люди між собою рівні (про це свідчить повтор опису дядьків, які обоє були в **баранячій шапці**, а також опис друзів, які несли прапори), незалежно від їхньої ідеології.

Про сумнозвісні події 1918 року, коли після поразки під Крутами більшовиками було страчено українських юнаків, ідеться в мікроконтексті: «**Беззбройні падали під Крутами – / Голубоокі, молоді...**» [6, с. 21]. Автор добирає епітети **беззбройні, голубоокі, молоді**, щоб підкреслити трагедію, що сталася з невинними людьми. Промовистими є й три крапки, які в тексті можна розглядати не тільки з позицій функціональної граматики. У цих рядках три крапки виступають знаком-сигналом тиші, суму, надлишковості слів і, можливо, символізують хвилину мовчання.

Подібно до людини Україна може відчувати емоції. У Ю. М. Мушкетика персоніфікація відбувається за допомогою епітета **сумна**: «**Коли церкви зривали і собори / та печі з них робили і комори / (які стоять порожні і понині / По всій сумній “соборній” Україні), / Дух підривали лютим амоналом, / Під корінь віру в правду підтирали**» [6, с. 136]. У цих рядках ідеться про утвердження радянської влади на теренах сучасної України, коли руйнували храми, а відмова від віри в Бога зіставна з відмовою віри в правду й майбутнє.

Історичне минуле звеличено за допомогою використання антропонімів, що називають гетьманів України: «**Попереду гетьман Дорошенко / На конику грає**» [6, с. 65], «**Знову й знову сливають у гетьмановій пам'яті / Берестечко, Пиявці і батько Хміль, / Якого він полишив у Переяславі**» [6, с. 67], «**Він голову підвів і заіржав. / Кінь Богуна на поклик той озвався, / Кінь Острияниці в ту сурму вслухався, / Сірків румак копитом загрібав**» [6, с. 33]. Про позитивне сприйняття гетьманів свідчить використання таких іменників, що містять конотації чогось рідного, наприклад, лексеми **батько** щодо Богдана Хмельницького, а також порівнянь як **дитина, наче тур** щодо Дорошенка: «**Й крутився у всіх тих вихрах він, Дорошенко, / Нелукавий, як дитина, грізний, наче тур**» [6, с. 67]. Доповнюють образ гетьмана епітети **нелукавий** та **грізний**, що мають посилити позитивні конотації образу.

Україна – мати. Традиційним для українського мовомислення є смислове потрактування України як матері. На мовному рівні в Ю. М. Мушкетика це виражено за допомогою використання прикладок: «**Блудний син вертається додому, / До своїх овець і до хати... / Скільки їх в світі ті невідомі / Провела за пліт Вкраїна-мати**» [6, с. 29].

Цікавими видаються рядки, де образ матері виростає до образу рідної країни: «**Я не в обиді на дочок: / Калини цвітуть у них / Білим цвітом, / Цвітуть, і не одцвітають, / І не перецвітуться, / Бо вже цвітуть у їхніх дітях. / Ти, моя Ненько, / Посадила ту калину**» [6, с. 106]. Письменник використовує проператив, пишучи слово **Ненька** з великої літери. Таким чином він намагається, по-перше, висловити свою повагу й шану до рідної матері, а по-друге, тут образ матері переплетено з образом України.

Лінгвоментальний образ України як матері представлено й в ілюстрації, де Україну за допомогою дієслівних метафор наділено здатністю плакати та переживати втрати: «**Україна хай плаче, свята Україна, / Нехай знає вона, що утратила вірного сина**» [6, с. 10]. Митець використовує епітет **свята**, щоб підкреслити значущість Батьківщини для кожного громадянина, показати, що рідний край – це святиня.

Україна – мова. Безперечно, для кожної нації особливу цінність становить її мова, яка слугує ідентифікатором рідної країни. Традиційний епітет наведено в рядках: «**За черешневу мову, віддану на глум**» [6, с. 84].

Про важливість мови для формування національної самосвідомості свідчать рядки, у яких письменник порівнює мову з вітрилом: «**Народу мого вітрило – / Сонце над тобою сія – / Чайки білої крила – / Мова українська моя**» [6, с. 122].

Висновки та перспективи. Таким чином, у поетичному мовосвіті Ю. М. Мушкетика концепт **УКРАЇНА** представлений такими художньо-семантичними наповненнями, як **Україна – рідна країна, Україна – мати, Україна – національна ідентичність, Україна – історичне минуле, Україна – мова**. Кожний із цих смислів здобуває вербальну реалізацію за допомогою цілої низки засобів художньої виразності: алюзій, антитез, метафор, порівнянь, епітетів. Автор апелює до онімного багатства, використовує орнітоніми, фітоніми задля показу природи рідної держави, але мета таких замальовок не стільки передати красу українських ландшафтів, скільки пробудити національну самосвідомість.

До перспектив дослідження належить можливість вивчення вербалізації концепту **УКРАЇНА** в прозових творах майстра слова.

Література

1. Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури. К. : Ін-т укр. мови НАН України, 2009. 352 с.
2. Мороз О. А. Концепт «Україна» як компонент мовної картини світу українця. Вісник Маріупольського державного університету. 2010. № 2 (4). С. 150-157 (Серія : Філологія).
3. Мудраченко Т. Б. Актуалізація концепту УКРАЇНА в англомовному газетному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : 10.02.04. Харків, 2013. 23 с.
4. Мушкетик Ю. М. «Колись я був молодим і диким. Знов хотів би так, але не можу...»: інтерв'ю. Дніпро. 2010. № 10/11. С. 88-93.
5. Мушкетик Ю. М. Із гіркотою дивлюся на те, що нині відбувається. URL: <https://vsiknygy.net.ua/interview/38541/> (дата звернення: 19.10.2014).
6. Мушкетик Ю. М. Чорний вершник: Поезії. К.: Укр. письменник, 1992. 126 с.
7. Павлушенко О. А. Концепт «Україна» в індивідуально-авторських картинах світу Т. Шевченка й В. Стуса. Молодий вчений. 2019. № 2 (66). С. 451-455.
8. Прищепа О. П., Плечко А. А., Свисяк О. В. Особливості вербалізації концепту Україна в мовомисленні сучасної української молоді. Наук. вісн. НУБіП України. 2018. Вип. 292. С. 109-116.
9. Хоменська І. В. Вербалізація концепту Україна в українському художньому дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2016. 20 с.

References

1. Yermolenko S. Ya. Movno-estetychni znaky ukrainiskoi kultury [Linguistic and aesthetic signs of Ukrainian culture]. K. : In-t ukr. movy NAN Ukrainy, 2009. 352 s.
2. Moroz O. A. Kontsept «Ukraina» yak komponent movnoi kartyny svitu ukrainsia [The concept of “Ukraine” as a component of the linguistic picture of the Ukrainian world]. Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. 2010. № 2 (4). S. 150-157 (Seriiia : Filolohiia).
3. Mudrachenko T. B. Aktualizatsiia kontseptu UKRAINA v anhlovnomu hazetnomu dyskursi : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filoloh. nauk : 10.02.04. Kharkiv, 2013. 23 s.
4. Mushketyk Yu. M. (1992) Chornyi vershnyk: Poezii. [The Black Horse rider. Poetry]. Kyiv: Ukr. pysmennyk. 126 s.
5. Mushketyk Yu. (2010) «Kolys ya buv molodym i dykym. Znov khotiv by tak, ale ne mozhu...»: intervui [«I used to be young and wild. I would like to do it again, but I can't ...»: interview]. Dnipro. № 10/11. P. 88-93.
6. Mushketyk Yu. M. Iz hirkotoiu dyvliusia na te, shcho nyny vidbuvaietsia [I look with bitterness at what is happening now]. URL: <https://vsiknygy.net.ua/interview/38541/>.
7. Pavlushenko O. A. Kontsept «Ukraina» v indyvidualno-avtorskykh kartynakh svitu T. Shevchenka y V. Stusa [The concept “Ukraine” in the individual author’s paintings of the world by T. Shevchenko and V. Stus]. Molodyi vchenyi. 2019. № 2 (66). S. 451-455.
8. Pryshchepa O. P., Plechko A. A., Svysiuk O. V. Osoblyvosti verbalizatsii kontseptu UKRAINA v movomyslenni suchasnoi ukrainiskoi molodi [The features of verbalization of the concept of UKRAINE in the language of modern Ukrainian youth]. Nauk. visn. NUBiP Ukrainy. 2018. Vyp. 292. S. 109-116.
9. Khomenska I. V. Verbalizatsiia kontseptu Ukraina v ukrainському khudozhnomu dyskursi [Verbalization of the concept of Ukraine in the Ukrainian artistic discourse] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv, 2016. 20 s.